

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

With the support of the Lifelong Learning Programme of the European Union

**„Identifying Barriers in Promoting the European Standards and Guidelines
for Quality Assurance at Institutional Level“**

IBAR

Agreement number – 2010 – 4663/001 - 001

WP9

Quality and Stakeholders

National study – Slovakian version

2012

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

IBAR

Quality and Stakeholders

Slovak Comparative Analysis

Work Package 9

Výskumný tím pre spracovanie národnej správy na UKF v Nitre:

prof. PaedDr. Alena Hašková, CSc.

PhDr. Ľubor Pilárik, PhD.

doc. PaedDr. Marcela Verešová, PhD

doc. PhDr. Ružena Žilová

Mgr. Ľubica Lachká

Mgr. Diana Kanásová

Výskumný tím pre spracovanie inštitucionálnych správ:

doc. PaedDr. Marcela Verešová, PhD. – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

doc. PhDr. Ružena Žilová, PhD. - Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

prof. Ing. Milota Vetráková, PhD. - Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

PhDr. Renáta Švarcová - Žilinská univerzita v Žiline

Mgr. Michaela Pašteková, PhD. - Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

I ÚVOD/INTRODUCTION

Predkladaná správa sa zaoberá otázkou či implementácia ESG štandardov a vytváranie kvalifikačných rámcov ovplyvnili zmenu nominálneho a reálneho vplyvu stakeholderov na interné procesy zabezpečovania kvality na vysokých školách SR. Zameriava sa na deskripciu zapojenia stakeholderov do procesu interného zabezpečovania kvality vzdelávania s cieľom identifikovať prípadné bariéry a príklady dobrej praxe ich zapojenia.

Na stakeholdera nazeráme ako na osobu, skupinu ľudí, organizáciu či inštitúciu, ktorá má (schopnosť) možnosť/môže ovplyvniť kvalitu vyučovacieho procesu a štúdia, ako aj vnútorné procesy zabezpečovania kvality na VŠ. Samozrejme okrem samotných procesov zabezpečovania kvality vyučovacieho procesu stakeholderi môžu v rámci či už rozhodovacích alebo poradných procesov ovplyvňovať aj iné oblasti pôsobnosti vysokej školy – jej smerovanie, výstupy v rôznych oblastiach, využívanie finančných zdrojov atď. V rámci ESG štandardov pojednáva o stakeholderoch ESG štandard 1.1 nasledovne: „Do interného procesu hodnotenia kvality by mali byť zapojení študenti a ďalší stakeholderi“. Zapojenie stakeholderov do interného procesu hodnotenia kvality vzdelávania na vysokých školách by malo viesť k posilneniu väzby medzi vysokou školou a spoločnosťou. Za potencionálne skupiny stakeholderov možno považovať zamestnávateľov, profesijné organizácie, zástupcov štátnej správy, absolventov, študentov, zástupcov miestnej a regionálnej samosprávy, zástupcov odborových organizácií, atď.

Vplyvu stakeholderov na interné procesy zabezpečovania kvality vzdelávania na vysokých školách sa venujeme v týchto 6 oblastiach:

1. vymedzenie pôsobenia stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány VŠ v národných dokumentoch SR a ich zmena počas posledných 5 rokov,
2. vymedzenie pôsobenia stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány VŠ v interných dokumentoch a ich zmena počas posledných 5 rokov,
3. nominálne a reálne zastúpenie stakeholderov v rozhodovacích orgánoch VŠ,
4. zastúpenie stakeholderov v organizačných jednotkách VŠ,
5. pôsobenie stakeholderov na nasledujúce oblasti:
 - a) profil absolventa, výsledky vzdelávania,
 - b) požiadavky na skúšky a revízia obsahov študijných programov,
 - c) získavanie mäkkých a podnikateľských zručností,
 - d) procesy interného merania kvality,
6. pôsobenie stakeholderov v študijných programoch vzhľadom na:
 - a) požiadavky trhu práce/zamestnávateľov,
 - b) sťaže,
 - c) špeciálne profesionálne doškoloňovacie kurzy,
 - d) kontakt s podnikateľskými subjektmi a ostatnými inštitúciami.

II KONTEXT NÁRODNEJ LEGISLATÍVY/NATIONAL POLICY CONTEXT

Orgánom ústrednej štátnej správy v oblasti vysokoškolského vzdelávania na Slovensku je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré vytvára podmienky na rozvoj vysokých škôl a vysokoškolského vzdelávania v rámci akreditovaných študijných programov. Systém spravovania slovenských vysokých škôl je determinovaný národnou legislatívou Slovenskej republiky. Legislatíva SR taxatívne vymedzuje orgány samosprávy vysokých škôl, ktorými sú rektor, vedecká rada, akademický senát a disciplinárna komisia pre študentov. Legislatíva SR taktiež taxatívne vymedzuje pôsobnosť jednotlivých orgánov samosprávy vysokých škôl, ich funkcie, počet členov, podmienky členstva, funkčné obdobie, zloženie, podmienky rokovania, atď.

Národná legislatíva zároveň definuje pôsobnosť Správnej rady vysokých škôl, čím posilňuje prepojenie vysokých škôl na spoločnosť.

Samosprávnymi orgánmi, ktoré reprezentujú vysoké školy vo vzťahu k ministerstvu sú Rada vysokých škôl, Študentská rada vysokých škôl a Slovenská rektorská konferencia.

V rámci projektu IBAR bol analyzovaný reálny vplyv stakeholderov na interné procesy zabezpečovania kvality vzdelávania na vysokých školách v rôznych oblastiach a to počas predchádzajúcich piatich rokov:

1. vymedzenie pôsobenia stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány vysokej školy v národných dokumentoch SR,
2. vymedzenie pôsobenia stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány VŠ v interných dokumentoch a ich zmena počas posledných 5 rokov,
3. nominálne a reálne zastúpenie stakeholderov v rozhodovacích orgánoch VŠ,
 2. zastúpenie stakeholderov v organizačných jednotkách VŠ,
 3. vplyv stakeholderov smerom na:
 - a) profil absolventa, výsledky vzdelávania,
 - b) požiadavky na skúšky a revíziu obsahov študijných programov,
 - c) získavanie mäkkých a podnikateľských zručností,
 - d) procesy interného merania kvality,
4. vplyv stakeholderov na tvorbu a modifikáciu študijných programoch vzhľadom na:
 - a) požiadavky trhu práce a zamestnávateľov,
 - b) sťaže,
 - c) špeciálne profesionálne doškoloňovacie kurzy,
 - d) kontakt s podnikateľskými subjektmi a ostatnými inštitúciami.

Účasť stakeholderov na riadení vysokých škôl legislatívne vymedzuje zákon o vysokých školách. Početné zastúpenie stakeholderov voči celkovému počtu členov v rozhodovacích

a poradných orgánov vysokej školy však nie je vždy explicitne vymedzené. Explicitne je tento pomer vyjadrený pri vymedzení správnej rady vysokej školy, vedeckej rady vysokej školy, akademického senátu vysokej školy a disciplinárnej komisie vysokej školy. Bez presného počtu či pomeru sú stakeholderi uvádzaní v zákone v súvislosti so zložením skúšobných komisií pri štátnych skúškach: *Do skúšobných komisií na vykonanie štátnych skúšok sú spravidla zaraďovaní aj významní odborníci v danom študijnom odbore z iných vysokých škôl, z právnických osôb vykonávajúcich výskum a vývoj na území Slovenskej republiky alebo z praxe.*¹

Na inštitucionálnej úrovni vysoké školy majú účasť stakeholderov na riadení vysokých škôl vymedzenú v rôznych interných dokumentoch (štatúty vysokých škôl a fakúlt, štatúty a rokovacie poriadky jednotlivých orgánov vysokej školy a jej fakúlt, študijné poriadky, prípadne zásady výberového konania, vnútorné predpisy o prijímacom konaní a o skúšobných komisiách štátnych skúšok a pod.). Nad rámec povinnosti stanovenej národnou legislatívou na niektorých vysokých školách sú etablované aj ďalšie komisie, v ktorých sú zastúpení aj stakeholderi (napr. komisie na obsadenie funkčných miest profesor a docent, komisie štipendijného fondu, komisie pre knižnú radu, komisie pre šport a pod.).

Na úrovni jednotlivých katedier, resp. študijných programov pôsobenie stakeholderov je prepojené obvykle s prípravou nových študijných programov a vymedzením profilu absolventov, realizáciou výučby, konzultovaním záverečných prác študentov, členstvom v štátnych skúšobných komisiách a porotách rôznych študentských súťaží a s členstvom vo vedecko-výskumných tímoch.

Z hľadiska procesov interného merania kvality ako veľmi významný proces sa javí byť hodnotenie študijných programov a kvality výučby jednotlivých predmetov ako aj vyučujúcich zo strany skupiny stakeholderov – študentov. Výsledky týchto „študentských dotazníkov“ sú každoročne prerokované vo vedení katedier a fakúlt.

Zmeny a aktualizácie zastúpenia stakeholderov v rozhodovacích a poradných procesoch sú každoročne zakomponované do výročných správ vysokých škôl a fakúlt. Z analýzy zmien pôsobenia stakeholderov na interné procesy zabezpečovania kvality vzdelávania na vysokých školách v období posledných piatich rokov (t.j. v podstate počas rokov 2007 – 2011 vzhľadom na časový priebeh realizácie jednotlivých výskumných šetrení projektu) vyplynuli dve závažné zistenia. Jednou konštatovanou zmenou bol posun v zameraní pozornosti a priorít stakeholderov na tie oblasti, ktoré sú aktuálne preferované ako hlavné kritériá hodnotenia kvality vysokých škôl na národnej úrovni, a druhou konštatovanou zmenou bola zosilňujúca sa tendencia vysokých škôl prizývať externých odborníkov, aj ako hostí, na rôzne čiastkové hodnotenia a diskusie o dosahovaných výsledkoch vedecko-výskumnej a pedagogickej práce. Táto tendencia sa prejavuje aj v prehlbovaní spolupráce s externými inštitúciami a firmami, nakoľko úzke prepojenie s praxou si vyžaduje profilácia každej vysokej školy, resp. fakulty.

¹ § 63 vysokoškolského zákona

Podmienky spolupráce s týmito typmi stakeholderov bývajú obvykle upravené rôznymi typmi zmlúv a vzájomných dohôd.

Z hľadiska ovplyvňovania kvality činnosti vysokých škôl za najvýraznejší faktor uplatňujúci sa v súčasnosti, resp. počas hodnoteného obdobia možno označiť metodiku financovania vysokých škôl, ktorú každoročne pripravuje MŠVVaŠ SR a ktorú následne reflektujú vysoké školy pri prerozdelení im pridelených finančných prostriedkov ďalej smerom na jednotlivé fakulty. Počas hodnoteného obdobia bol zaznamenaný neustále sa zvyšujúci podiel kritéria kvality vedecko-výskumnej činnosti na mechanizme alokovania finančných prostriedkov jednotlivým vysokým školám. Kvalita vysokej školy na národnej úrovni sa hodnotí podľa počtu vedeckých statí publikovaných v renomovaných (karentovaných) domácich a zahraničných časopisoch, počtu monografií a počtu riešených vedeckých a výskumných projektov. Z hľadiska hodnotenia a financovania verejných vysokých škôl sa nezohľadňuje počet projektov alebo dohôd o spolupráci s praxou uzatvorených s podnikateľskými subjektmi, školami alebo štátnou správou a samosprávou ani konferencie či školenia uskutočnené pre prax.

V rámci celoplošného hodnotenia kvality vysokých škôl sa začína čoraz vo väčšej miere presadzovať ako kritérium hodnotenia uplatnenie absolventov v praxi. Vysoké školy sa preto pri stanovovaní počtu akceptovaných uchádzačov o štúdium jednotlivých programov začínajú riadiť aj analýzami, rozborami a vyhodnoteniami regionálnych úradov práce a štatistikami o zamestnanosti absolventov, ktoré poskytuje Ústav informácií a prognóz školstva SR. Čiastočne aj odtiaľto sa odvíja spolupráca vysokých škôl s podnikateľskými subjektmi a inými inštitúciami.

Spoluprácu s podnikateľskými subjektmi a inými inštitúciami vysoké školy rozvíjajú na zmluvnom aj nezmluvnom základe. Z obsahového hľadiska táto spolupráca zahŕňa najmä:

- vedecko-výskumnú činnosť,
- spoluprácu pri realizácii experimentov v rámci vedecko-výskumnej činnosti,
- podieľanie sa na verifikácii výsledkov vedecko-výskumnej činnosti (prenos výskumu do praxe),
- spoluprácu na zadávaní tém záverečných prác,
- participáciu na realizácii výberových prednášok,
- účasť v komisiách štátnych záverečných skúšok,
- vypracovávanie recenzných posudkov záverečných prác,
- konzultačnú činnosť v oblasti spracovávania záverečných prác,
- participáciu na organizovaní študentských aktivít (súťaže, ŠVOČ, workshopy, tvorivé dielne a pod.),
- odborné exkurzie študentov v podnikoch a iných inštitúciách,
- odbornú prax, pedagogickú prax a stáže študentov v podnikoch a iných inštitúciách,
- organizovanie spoločných odborných podujatí a konferencií.

Názory stakeholderov na kvalitu vzdelávania na príslušnej vysokej škole vychádzajúce zo stáží študentov sa premietajú do úpravy študijných programov, ale nebol zistený žiadny oficiálny, resp. formalizovaný proces evidencie názorov a podnetov na zmenu študijných programov. Ako podnety na takéto úpravy slúžia informácie z prípadných správ o odborných stážach predkladaných študentmi alebo z písomných hodnotení účastníkov pedagogickej praxe vypracovávaných uvádzajúcimi učiteľmi (predloženie správy nie je všeobecne zavedenou povinnosťou na vysokých školách, obvykle sa rieši predložením potvrdenia o absolvovaní stáže, resp. praxe).

III POUŽITÉ METÓDY

Ako zdroj pre zber a analýzu výskumných údajov slúžili 4 verejné vysoké školy reprezentujúce celkový súbor 20 verejných vysokých škôl, 3 štátnych vysokých škôl a 13 súkromných vysokých škôl, ktoré tvoria v súčasnosti sieť vysokých škôl na Slovensku.

Konkrétne sa jednalo o nasledujúce vysoké školy:

- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre,
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici,
- Žilinská univerzita v Žiline,
- Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

K získaniu údajov bola použitá obsahová analýza dokumentov, pološtruktúrované interview, písomné dopytovanie

Obsahová analýza dokumentov

Predmetom obsahovej analýzy boli nasledujúce dokumenty:

- Zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Zákon národnej rady SR č. 172/1990 Zb. o vysokých školách v znení neskorších zmien, Zákon o celoživotnom vzdelávaní č. 568/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácií ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, Kultúrna edukačná grantová agentúra (KEGA) MŠVVaŠ SR (podpora aplikovaného výskumu a projektov a tvorbu študijných programov, ktoré reagujú na potreby praxe),
- Metodika financovania vysokých škôl na rok 2012, Zákon o celoživotnom vzdelávaní č. 568/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl do roku 2014 MŠVVaŠ SR
- Štatúty univerzít a orgánov samosprávy príslušných univerzít

- Dlhodobé zámery príslušných univerzít
- Interné predpisy príslušných univerzít a ich niektorých súčastí

Tab. Zloženie výskumnej vzorky

<i>segment</i>	<i>UKF</i>	<i>UMB</i>	<i>ŽU</i>	<i>VŠVU</i>
Rektor, prorektori	3	2	1	2
Dekani, prodekani	8	6	10	0
Vedúci katedier	0	0	0	0
Členovia správnej a vedeckej rady, akademického senátu	0	0	0	3
Pedagógovia a zamestnanci	4	2	0	2
Študenti	0	6	0	0
Absolventi	0	0	0	0
Ďalší	0	0	0	0

IV FINDINGS/ ZISTENIA

OBLASŤ 1: NÁRODNÁ LEGISLATÍVA A STAKEHOLDERI

V oblasti národnej legislatívy účasť stakeholderov na riadení kvality univerzity deklaruje zákon č. 131/2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej vysokoškolský zákon).

Početné zastúpenie „stakeholderov“ voči celkovému počtu členov v rozhodovacích a poradných orgánoch VŠ nie je vo vysokoškolskom zákone vždy exaktne definované. Explicitne je tento pomer vyjadrený pri vymedzení (a) správnej rady VŠ, (b) vedeckej rady VŠ, (c) akademického senátu VŠ a (d) disciplinárnej komisie VŠ .

A) *Správna rada VŠ* má mať 14 členov. Členov správnej rady vymenúva a odvoláva minister SR. Šesť členov správnej rady navrhuje na vymenovanie rektor so súhlasom akademického senátu verejnej vysokej školy. Šesť členov správnej rady vyberie minister po vyjadrení rektora. Do správnej rady sa navrhujú najmä predstavitelia verejného života vrátane predstaviteľov podnikateľskej oblasti a územnej samosprávy a ústredných orgánov štátnej správy zodpovedných za školstvo, financie, hospodárstvo a sociálnu oblasť. Jedného člena

správnej rady navrhuje na vymenovanie zamestnanecká časť akademického senátu verejnej vysokej školy a jedného člena študentská časť akademického senátu verejnej vysokej školy. Členmi správnej rady, okrem členov navrhnutých akademickým senátom verejnej vysokej školy, nesmú byť zamestnanci príslušnej verejnej vysokej školy (§40 vysokoškolského zákona).

b) Členmi *vedeckej rady VŠ* (a jednotlivých fakúlt ak sa VŠ člení na fakulty) sú významní odborníci z oblastí, v ktorých verejná vysoká škola uskutočňuje vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú, umeleckú alebo ďalšiu tvorivú činnosť. Najmenej jedna štvrtina a najviac jedna tretina členov vedeckej rady verejnej vysokej školy sú osoby, ktoré nie sú členmi akademickej obce tejto verejnej vysokej školy. (§11 a §29 vysokoškolského zákona).

c) Členmi *akademického senátu VŠ* sú zamestnanci príslušnej vysokej školy a študenti príslušnej vysokej školy, pričom najmenej jednu tretinu jej členov tvoria zástupcovia študentov (§8 vysokoškolského zákona).

d) Členmi *disciplinárnej komisie VŠ* sú zamestnanci príslušnej vysokej školy a študenti príslušnej vysokej školy, pričom najmenej jednu polovicu jej členov tvoria zástupcovia študentov (§13 vysokoškolského zákona).

Bez presného počtu či pomeru sú „stakeholderi“ spomenutí v súvislosti so zložením *skúšobných komisií pri štátnych skúškach*: „Do skúšobných komisií na vykonanie štátnych skúšok sú spravidla zaraďovaní aj významní odborníci v danom študijnom odbore z iných vysokých škôl, z právnických osôb vykonávajúcich výskum a vývoj na území Slovenskej republiky alebo z praxe.“ (§ 63 vysokoškolského zákona).

Uvedený zákon bol novelizovaný v rokoch 2002 až 2012, avšak v oblasti stakeholderov v ňom zmeny definované neboli. V súčasnosti prebieha príprava ďalšej novelizácie tohto zákona.

Z hľadiska ovplyvňovania kvality činnosti vysokých škôl za najvýraznejší faktor uplatňujúci sa v súčasnosti, resp. počas hodnoteného obdobia (posledných 5 rokov) možno označiť Metodiku financovania vysokých škôl, ktorú každoročne pripravuje MŠVVaŠ SR a ktorú následne reflektujú vysoké školy pri prerozdeľovaní im pridelených finančných prostriedkov ďalej smerom na jednotlivé fakulty. Počas hodnoteného obdobia možno konštatovať neustále sa zvyšujúci podiel kritéria kvality vedecko-výskumnej činnosti na mechanizme alokovania finančných prostriedkov jednotlivým univerzitám. Kvalita vysokej školy na národnej úrovni sa hodnotí podľa počtu vedeckých statí publikovaných v renomovaných (karentovaných) domácich a zahraničných časopisoch, počtu vedeckých a výskumných projektov, počtu vedeckých monografií, ktoré majú vysoko teoretický a vedecký základ. Prax však potrebuje odborníkov, ktorí dokážu riešiť spoločenské, pedagogické, prírodovedné, právne, politické a ekonomické problémy určitého regiónu či podniku. Vzhľadom na zvyšovanie efektivity pedagogického procesu sa začína veľký dôraz klásť na profiláciu absolventov vysokoškolského štúdia v súlade s potrebami a požiadavkami praxe. Z hľadiska hodnotenia a financovania verejných vysokých škôl sa nezohľadňuje počet projektov alebo dohôd o spolupráci s praxou uzatvorených s podnikateľskými subjektmi, školami alebo štátnou

správou a samosprávou, konferencie či školenia uskutočnené pre prax.

OBLASŤ 2 INŠTITUCIONÁLNA LEGISLATÍVA, DOKUMENTY A STAKEHOLDERI

Interné dokumenty vysokých škôl nadväzujú na národnú legislatívu. Národná legislatíva ukladá vysokým školám povinnosť mať predmetné interné dokumenty.

Interné dokumenty vymedzujúce pôsobenie stakeholderov:

1) Štatúty vysokých škôl a ich fakúlt – v rámci legislatívou daných pomerov vymedzujú počty jednotlivých komodít zastúpených v jednotlivých orgánoch vysokých škôl, resp. fakúlt a vymedzujú pôsobnosti jednotlivých orgánov vysokých škôl, resp. fakúlt ako je Správna rada, Vedecká rada či Akademický senát

2) Štatúty a rokovacie poriadky jednotlivých orgánov vysokých škôl, resp. fakúlt – v rámci štatútmi vysokých škôl/fakúlt daných pomerov vymedzujú počty jednotlivých komodít zastúpených v jednotlivých orgánoch vysokých škôl, resp. fakúlt a vymedzujú pôsobnosti jednotlivých orgánov a vymedzujú pravidlá ich činnosti. Jedná sa najmä o tieto orgány vysokých škôl, resp. ich fakúlt:

a) Správna rada

b) V vedecká rada

c) Akademický senát

3) Študijné poriadky vysokých škôl, resp. fakúlt – vymedzujú pravidlá zloženia štátnicových komisií

4) Ďalšie interné dokumenty v závislosti od konkrétnej vysokoškolskej inštitúcie – napr. Zásady výberového konania vymedzujúce zastúpenia externých stakeholderov v komisiách výberových konaní (UMB), podobne vnútorné predpisy o prijímacom konaní a o skúšobných komisiách štátnych skúšok (VŠVU)

Na základe zistení z predmetných vysokých škôl, za posledných 5 rokov sa neudiali zásadnejšie zmeny v predmetných interných dokumentov z hľadiska vymedzenia pôsobenia stakeholderov a ani početného zastúpenia stakeholderov v jednotlivých orgánoch vysokých škôl. Zistené zmeny sa netýkajú počtov, ale konkrétneho zastúpenia jednotlivých subjektov v príslušných orgánoch. Zmeny a aktualizácie zastúpenia stakeholderov v rozhodovacích a poradných procesoch sú zakomponované do každoročných Výročných správ a sprístupňované na webových stránkach (univerzít/fakúlt).

Zmeny počas hodnoteného obdobia v súvislosti s pôsobením stakeholderov sa prejavujú v zameraní pozornosti a venovania priorít stakeholderov na tie oblasti, ktoré sú aktuálne preferované ako hlavné kritériá hodnotenia kvality vysokých škôl na národnej úrovni (napr. vid' v predchádzajúcom zmeny týkajúce sa posilňovania kritéria realizovanej vedecko-výskumnej činnosti na hodnotení vysokých škôl a na rozdeľovaní finančných prostriedkov určených na činnosť vysokých škôl v SR. Aktuálnou tendenciou je čoraz častejšie prizývať externých odborníkov aj ako hostí na rôzne čiastkové hodnotenia a diskusie o dosahovaných výsledkoch vedecko-výskumnej a pedagogickej práce (napr. hodnotenia študentských prác na VŠVU). Táto tendencia sa prejavuje aj v prehlbovaní spolupráce s externými inštitúciami a firmami, nakoľko úzke prepojenie s praxou si vyžaduje profilácia každej vysokej školy, resp. fakulty (napr. prehlbovanie spolupráce PF UKF s cvičnými školami). Podmienky spolupráce s týmito typmi „stakeholderov“ bývajú obvykle upravené rôznymi typmi zmlúv a vzájomných dohôd.

OBLASŤ 3 NOMINÁLNE A REÁLNE ZASTÚPENIE STAKEHOLDEROV V ROZHODOVACÍCH ORGÁNOCH

Kľúčovými orgánmi vysokých škôl, v ktorých sú zastúpení stakeholderi, sú:

- a) správna rada vysokej školy
- b) vedecká rada vysokej školy
- c) akademický senát vysokej školy
- d) komisie pre jednotlivé činnosti vysokej školy

Správna rada vysokej školy

Správna rada vysokej školy je orgánom, v ktorom je najväčšie zastúpenie stakeholderov. Až 12 zo 14 členov správnej rady sú významní predstavitelia verejného života, podnikateľskej činnosti, orgánov štátnej správy a územnej samosprávy, pričom títo členovia nie sú zamestnancami príslušnej vysokej školy. Zo zvyšných 2 členov je len jeden zamestnancom príslušnej vysokej školy. Druhý člen je študentom príslušnej vysokej školy. Členov správnej rady vymenúva a odvoláva minister školstva, vedy, výskumu a športu SR. Šesť členov správnej rady navrhuje na vymenovanie rektor so súhlasom akademického senátu a šesť členov vyberá minister po vyjadrení rektora. Vysoké školy pri zostavovaní zloženia správnej rady adaptovali národnú legislatívu, ktorá explicitne definuje požiadavky na jej zloženie (pozri Oblasť 1).

Pôsobnosť správnej rady je delená do 2 funkcií: a) schvaľovaciú, a b) vyjadrovaciú.

Správna rada schvaľuje majetkové prevody a finančné záležitosti, ako je nadobudnutie hnutel'ného a nehnuteľného majetku či čerpanie úveru. Vyjadrovania pôsobnosť sa dotýka

najmä dlhodobého zámeru vysokej školy a výročnej správy o činnosti vysokej školy. Podobne ako pri zložení správnej rady i pri definovaní jej pôsobnosti, jednotlivé vysoké školy adaptovali normy národnej legislatívy a závažným spôsobom nemenili a nerozširovali jej pôsobnosť mimo povinnosť stanovenú národnou legislatívou. Vplyv stakeholderov v uvedených oblastiach pôsobnosti je reálny.

Vedecká rada vysokej školy

Vedecká rada vysokej školy je druhým najvýznamnejším orgánom vysokých škôl s vysokým podielom stakholderov z externého prostredia vysokej školy. V tomto prípade národná legislatíva neupravuje taxatívne počet členov vedeckej rady. Upravuje iba podiel členov vedeckej rady z externého prostredia na celkovom počte členov vedeckej rady. Najmenej jedna štvrtina a najviac jedna tretina členov vedeckej rady verejnej vysokej školy sú osoby, ktoré nie sú členmi akademickej obce tejto verejnej vysokej školy. Počet členov vedeckých rád vysokých škôl sa v sledovanej vzorke pohyboval v rozmedzí od 21 do 38 členov. Podiel externých členov vedeckých rád sa pohyboval v rozmedzí povinnosti stanovenej národnou legislatívou (1/4 – 1/3). V sledovanej vzorke vysokých škôl pochádzalo viac ako 50% externých členov zo zamestnancov iných univerzít zo SR alebo zahraničia.

Pôsobnosť vedeckej rady je delená do 2 funkcií (schvaľovacia a vyjadrovacia):

- a) prerokúva dlhodobý zámer verejnej vysokej školy,
- b) pravidelne, najmenej však raz za rok hodnotí úroveň verejnej vysokej školy vo vzdelávacej činnosti a v oblasti vedy, techniky alebo umenia,
- c) schvaľuje návrh študijných programov, ak ich prerokovanie nepatrí do pôsobnosti vedeckej rady fakulty; na rokovanie vedeckej rady verejnej vysokej školy o návrhu študijných programov sú prizývaní zástupcovia študentov určení študentskou časťou akademického senátu verejnej vysokej školy,
- d) schvaľuje ďalších odborníkov, ktorí majú právo skúšať na štátnych skúškach pre študijné programy uskutočňované na vysokej škole; schvaľuje školiteľov na doktorandské štúdium,
- e) schvaľuje kritériá verejnej vysokej školy na vyhodnotenie splnenia podmienok získania vedecko-pedagogického titulu alebo umelecko-pedagogického titulu "docent" a kritériá

verejnej vysokej školy na vyhodnotenie splnenia podmienok získania vedecko-pedagogického titulu alebo umelecko-pedagogického titulu "profesor",

- f) prerokúva návrhy na udelenie titulu "docent" a rozhoduje o ich výsledku v študijných odboroch, v ktorých študijné programy uskutočňuje vysoká škola,
- g) prerokúva a schvaľuje návrhy na vymenovanie profesorov; ak ide o vymenovanie profesora v študijnom odbore, v ktorom študijné programy uskutočňuje fakulta, robí tak na návrh vedeckej rady fakulty,
- h) schvaľuje všeobecné kritériá na obsadzovanie funkcií profesorov a docentov; ak ide o obsadzovanie funkcií profesorov a docentov na fakulte, robí tak na návrh vedeckej rady fakulty,

- i) schvaľuje konkrétne podmienky na obsadzovanie funkcií profesorov; ak ide o obsadzovanie funkcií profesorov na fakulte, robí tak na návrh vedeckej rady fakulty,
- j) schvaľuje návrhy rektora na obsadzovanie funkcií hosťujúcich profesorov; ak ide o obsadzovanie funkcií hosťujúcich profesorov na fakulte, robí tak na návrh vedeckej rady fakulty ,
- k) udeľuje vedecké hodnosti "doctor scientiarum",
- l) udeľuje významným domácim aj zahraničným osobnostiam titul "doctor honoris causa",
- m) navrhuje rektorovi verejnej vysokej školy udeliť čestný titul "profesor emeritus" profesorom starším ako 70 rokov,
- n) schvaľuje na návrh predsedu vedeckej rady verejnej vysokej školy rokovací poriadok vedeckej rady verejnej vysokej školy.

Vysoké školy adaptovali uvedené pôsobnosti vedeckej rady z národnej legislatívy. Vplyv externých stakeholderov na procesy rozhodovania sa ukazuje byť reálny. Rokovacie poriadky vedeckej rady majú explicitne definované pravidlá schvaľovania. Rovnako i zástupcovia manažmentu vysokých škôl potvrdili reálny vplyv externých stakeholderov na rozhodovanie vysokej školy.

Akademický senát

Významným orgánom vysokých škôl je akademický senát, v ktorom sú zastúpení zamestnanci príslušnej vysokej školy a študenti príslušnej vysokej školy. Národná legislatíva vymedzuje, že akademický senát vysokej školy musí mať najmenej 15 členov, pričom najmenej jednu tretinu členov tvoria študenti. Ak sa vysoká škola člení na fakulty, tak každá z fakúlt je zastúpená rovnakým počtom členov. Členov zamestnaneckej časti akademického senátu verejnej vysokej školy volia tajným hlasovaním vo voľbách členovia zamestnaneckej časti akademickej obce. Členov študentskej časti akademického senátu verejnej vysokej školy volia tajným hlasovaním vo voľbách členovia študentskej časti akademickej obce. Počet členov akademického senátu v našej výskumnej vzorke sa pohyboval v rozmedzí od 21 do 42,

pričom na všetkých vysokých školách bol zachovaný minimálne jedno tretinový podiel študentov na celkovom zložení akademického senátu.

Pôsobnosť akademického senátu:

- a) schvaľuje návrh rektora na zriadenie, zlúčenie, splynutie, rozdelenie, zrušenie, zmenu názvu alebo zmenu sídla verejnej vysokej školy a fakulty verejnej vysokej školy po predchádzajúcom vyjadrení Akreditačnej komisie,
- b) schvaľuje vnútorné predpisy verejnej vysokej školy,
- c) volí kandidáta na rektora a navrhuje odvolanie rektora z funkcie,
- d) schvaľuje návrh rektora na vymenovanie a odvolanie prorektorov,

- e) schvaľuje návrh rektora na vymenovanie a odvolanie členov vedeckej rady verejnej vysokej školy,
- f) schvaľuje návrh rozpočtu verejnej vysokej školy a kontroluje hospodárenie s finančnými prostriedkami verejnej vysokej školy,
- g) vyslovuje súhlas s návrhom štatútu správnej rady
- h) schvaľuje návrh rektora na členov správnej rady,
- i) schvaľuje dlhodobý zámer verejnej vysokej školy a jeho aktualizáciu,
- j) schvaľuje výročnú správu o činnosti a výročnú správu o hospodárení verejnej vysokej školy,
- k) pred schválením vo vedeckej rade vysokej školy prerokúva návrh študijných programov, ktoré sa nebudú uskutočňovať na fakulte, ale na vysokej škole,
- l) schvaľuje podmienky prijatia na štúdium predložené rektorom, ak ich schválenie nepatrí do pôsobnosti akademického senátu fakulty,
- m) vyjadruje sa o návrhu rektora na zriadenie, zmenu názvu, zlúčenie, splynutie, rozdelenie alebo zrušenie súčastí verejnej vysokej školy, ktoré nie sú fakultami,
- n) vyjadruje sa o podnetoch a stanoviskách správnej rady verejnej vysokej školy,
- o) volí zástupcu verejnej vysokej školy do Rady vysokých škôl SR,
- p) jeho študentská časť volí zástupcu verejnej vysokej školy do Študentskej rady vysokých škôl SR,
- q) raz za rok podáva akademickej obci verejnej vysokej školy správu o svojej činnosti.

Vysoké školy adaptovali uvedené pôsobnosti akademického senátu z národnej legislatívy. Vplyv študentov na procesy rozhodovania sa ukazuje byť reálny vzhľadom na ich vysoký podiel v akademickom senáte ako i oficiálne stanovené pravidlá rokovania a schvaľovania v rokovacích poriadkoch akademických senátov.

Komisie

Všetky vysoké školy majú zriadenú disciplinárnu komisiu. Táto povinnosť vyplýva z národnej legislatívy. V disciplinárnej komisii majú výrazné zastúpenie študenti príslušnej vysokej školy (1/2 jej členov). Disciplinárna komisia verejnej vysokej školy prerokúva disciplinárne priestupky tých študentov verejnej vysokej školy, ktorí nie sú zapísaní na žiadnom študijnom programe uskutočňovanom na fakulte, a predkladá návrh na rozhodnutie rektorovi.

Nad rámec povinnosti stanovenej národnou legislatívou sú etablované na niektorých vysokých školách ďalšie komisie (rady), v ktorých sú zastúpení stakeholderi. Tieto komisie (rady) sa viazali spravidla iba na niektorú z vysokých škôl zastúpených v našej výskumnej vzorke:

Komisia na obsadenie funkčných miest profesor a docent – zastúpení minimálne 2 odborníci mimo akademickej obce príslušnej vysokej školy.

Rada centra výskumu – zastúpení minimálne 2 odborníci z externej vzdelávacej alebo výskumnej inštitúcie a 1 ďalší významný odborník z externého prostredia (domáceho alebo zahraničného).

Komisie pre pedagogickú činnosť – zastúpení sú študenti príslušnej VŠ

Komisie štipendijného fondu – zastúpení sú študenti príslušnej VŠ

Komisie pre knižnú radu - zastúpení sú študenti príslušnej VŠ

Komisie pre šport – zástupcovia klubov telesnej výchovy a športu, ktorí nie sú zamestnancami príslušnej vysokej školy.

OBLASŤ 4 ORGANIZAČNÉ JEDNOTKY VŠ A STAKEHOLDERI

Národná legislatíva určuje fakultám vysokých škôl zriadiť orgány akademickej samosprávy fakulty. Jednotlivé fakulty vysokých škôl majú zastúpených stakeholderov v rámci nasledujúcich orgánov samosprávy fakúlt:

- a) vedecká rada fakulty
- b) akademický senát fakulty
- c) disciplinárna komisia fakulty

Zastúpenie stakeholderov je upravené vo vnútorných predpisoch fakúlt:

- a) štatút fakulty
- b) štatút, resp. rokovací poriadok príslušného orgánu samosprávy fakulty

Vedecká rada fakulty

Členmi vedeckej rady fakulty sú významní odborníci z oblastí, v ktorých fakulta uskutočňuje vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú, umeleckú alebo ďalšiu tvorivú činnosť. Najmenej jednu štvrtinu a najviac jednu tretinu členov vedeckej rady fakulty tvoria osoby, ktoré nie sú členmi akademickej obce vysokej školy, ktorej je fakulta súčasťou.

Pôsobnosť vedeckej rady:

- a) prerokúva dlhodobý zámer fakulty,

- b) hodnotí najmenej raz za rok úroveň fakulty vo vzdelávacej činnosti a v oblasti vedy, techniky alebo umenia,
- c) schvaľuje návrh študijných programov, ktoré má uskutočňovať fakulta; na rokovanie vedeckej rady fakulty o návrhu študijných programov sa prizývajú zástupcovia študentov určení študentskou časťou akademického senátu fakulty,
- d) schvaľuje ďalších odborníkov, ktorí majú právo skúšať na štátnych skúškach pre študijné programy uskutočňované na fakulte; schvaľuje školiteľov na doktorandské štúdium,
- e) prerokúva a predkladá vedeckej rade verejnej vysokej školy kritériá na získanie titulu docent a kritériá na získanie titulu profesor,
- f) prerokúva návrhy na udelenie titulu "docent" a rozhoduje o ich výsledku,
- g) prerokúva a predkladá vedeckej rade verejnej vysokej školy návrhy na vymenovanie profesorov,
- h) prerokúva a predkladá vedeckej rade verejnej vysokej školy všeobecné kritériá na obsadzovanie funkcií profesorov a docentov na fakulte,
- i) prerokúva a predkladá vedeckej rade verejnej vysokej školy konkrétne podmienky výberového konania na obsadzovanie funkcií profesorov na fakulte,
- j) prerokúva a predkladá vedeckej rade verejnej vysokej školy návrhy dekana na obsadenie funkcií hostujúcich profesorov.

Akademický senát fakulty

Akademický senát fakulty má najmenej 11 členov, z toho najmenej jednu tretinu tvoria študenti. Akademický senát fakulty sa člení na zamestnaneckú časť a na študentskú časť. Členov zamestnaneckej časti akademického senátu fakulty volia v priamych tajných voľbách členovia zamestnaneckej časti academickej obce fakulty. Členov študentskej časti

akademického senátu fakulty volia v tajných voľbách členovia študentskej časti academickej obce fakulty.

Pôsobnosť akademického senátu fakulty:

- a) schvaľuje vnútorné predpisy fakulty,
- b) volí kandidáta na dekana, prípadne navrhuje odvolanie dekana z funkcie a schvaľuje návrh rektora na odvolanie dekana,
- c) schvaľuje návrh dekana na vymenovanie a odvolanie prodekanov,
- d) schvaľuje návrh dekana na vymenovanie a odvolanie členov vedeckej rady fakulty,
- e) schvaľuje návrh rozpočtu fakulty a kontroluje nakladanie s finančnými prostriedkami fakulty,
- f) schvaľuje dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej alebo v ďalšej tvorivej činnosti fakulty a jeho aktualizáciu,
- g) schvaľuje výročnú správu o činnosti a výročnú správu o hospodárení fakulty,
- h) prerokúva návrh študijných programov, ktoré má uskutočňovať fakulta,

- i) schvaľuje ďalšie podmienky prijatia na štúdium študijných programov uskutočňovaných fakultou,
- j) vyjadruje sa o návrhu dekana na zriadenie, zlúčenie, splynutie, rozdelenie alebo zrušenie pracovísk fakulty,
- k) volí zástupcu fakulty do Rady vysokých škôl SR,
- l) raz za rok podáva akademickej obci fakulty správu o svojej činnosti,
- m) vyjadruje sa k návrhom rektora na úkony týkajúcich sa prevodu majetku alebo zriadenia vecného bremena, alebo predkupného práva na majetok, ktorý slúži na plnenie úloh fakulty.

Disciplinárna komisia fakulty

Disciplinárna komisia fakulty prerokúva disciplinárne priestupky študentov zapísaných v študijnom programe uskutočňovanom na fakulte a predkladá návrh na rozhodnutie dekanovi. Členov disciplinárnej komisie fakulty a jej predsedu vymenúva z radov členov jej akademickej obce po schválení akademickým senátom fakulty dekan; polovicu členov tejto komisie tvoria študenti.

Pôsobenie stakeholderov na úrovni jednotlivých katedier, resp. študijných programov sa zameriava prevažne na tieto činnosti:

- a) realizácia výučby študentov v študijných programoch uskutočňovaných na fakulte
- b) konzultovanie záverečných prác študentov
- c) členstvo v štátnych skúšobných komisiách
- d) členstvo v porotách pri študentských súťažiach
- e) členstvo vo vedecko-výskumných tímoch

Tieto činnosti sú čiastočne upravované v študijných poriadkoch vysokých škôl, ktoré potvrdzujú možnosť externých stakeholderov participovať na pedagogickom procese. Spravidla sa jedná o odborníkov v danom odbore pôsobiacich na iných vysokých školách a zástupcov budúcich zamestnávateľov. Zavedenie detailných pravidiel pôsobenia stakeholderov a ich zastúpenia v týchto činnostiach v rámci vnútorných predpisov nebolo v našej výskumnej vzorke evidované. Vyskytli sa však špecifické prípady existencie interných (univerzitných/fakultných) dokumentov uvádzajúcich okrem iného aj pôsobenie externých stakeholderov (napr. vnútorné predpisy o prijímacom konaní a o skúšobných komisiách štátnych skúšok VŠVU).

OBLASŤ 5 OBLASTI ZODPOVEDNOSTI A REŠPEKTOVANIA STAKEHOLDEROV V KONTEXTE RIADENIA KVALITY

a) Profil absolventa a výsledky vzdelávania

V SR je na národnej úrovni zavedený „opis“ študijných odborov, ktorý vypracovali experti jednotlivých vysokých škôl za koordinácie Slovenskej rektorskej konferencie. Opisy

študijných odborov majú informačný charakter a slúžia ako poradný materiál pri príprave študijných programov na jednotlivých vysokých školách ako i pri hodnotení študijného programu Akreditačnou komisiou. Súčasťou opisu študijného odboru je všeobecná charakteristika profilu absolventa daného stupňa ako i nosné témy vedomostí, ktoré má študent počas štúdia získať. Opisy študijných odborov sú zverejnené na web stránke Akreditačnej komisie.

Profil absolventa a opis študijného programu spravidla vypracováva garant príslušného študijného programu. Garantom študijného programu môže byť len vysokoškolský učiteľ na mieste profesora alebo docenta (v závislosti od stupňa vysokoškolského štúdia do ktorého študijný program spadá), ktorý je na príslušnej vysokej škole zamestnaný na plný pracovný úväzok (kritériá akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania schválené rozhodnutím ministra školstva dňa 31. 3. 2003). Garantovanie študijných programov na rôznych vysokých školách sa nepripúšťa, takisto sa nepripúšťa ani garantovanie rôznych študijných programov tým istým garantom (netýka sa garantovania na seba nadväzujúcich študijných programov bakalárskeho, magisterského a doktorandského stupňa).

Stakeholderi participujú pri tvorbe a schvaľovaní študijných programov na vysokých školách. Nový študijný program (a v ňom obsiahnutý profil absolventa, výsledky vzdelávania, študijný plán, obsah predmetov, požiadavky na získanie kreditov, atď.) je prerokovávaný v akademických senátoch fakúlt, v ktorých je minimálne 1/3 zastúpenie študentov danej fakulty. Po prerokovaní študijného programu v akademickom senáte, schvaľuje daný študijný program vedecká rada fakulty, v ktorom sú zastúpení externí stakeholderi (1/3-1/4 jej členov; pozri oblasť 4). Na rokovanie vedeckej rady fakulty o návrhu študijných programov sa prizývajú zástupcovia študentov určení študentskou časťou akademického senátu fakulty.

Vzhľadom k tomu, že vedecká rada fakulty má schvaľovaciu pôsobnosť, je jej vplyv reálny a závažný. Takýto postup upravuje národná legislatíva pre všetky vysoké školy a jednotlivé fakulty tento postup adaptovali do svojich vnútorných predpisov (štatúty vysokých škôl, fakúlt, vedecký rád a akademických senátov).

Na jednotlivých vysokých školách v našej výskumnej vzorke boli identifikované ďalšie skupiny stakeholderov a formy ich vyjadrovania názorov k profilu absolventov a výsledkom vzdelávania:

- Kluby absolventov
- Diskusie v rámci konferencií s odborníkmi v jednotlivých oblastiach
- Diskusie v rámci štátnych skúšok s externými členmi štátnicových komisií
- Diskusie, príp. dotazníkové dopytovania v rámci štátnych skúšok s práve končiacimi absolventmi

Tieto činnosti nemajú na vysokých školách zafinované formálne procesy využívania názorov stakeholderov pre formovanie profilu absolventa a výsledkov vzdelávania. Jedná sa

skôr o neformálne postúpenie informácii niektorým z ľudí, ktorí participujú na študijných programoch.

b) Požiadavky na skúšky a revízia študijných programov

Fakulty majú zavedený proces získavania hodnotenia študijných programov a jednotlivých predmetov (výučby, požiadaviek na skúšku, atď.) zo strany študentov zapísaných v danom študijnom programe a predmete. Každoročne sú závery „študentských dotazníkov“ prerokovávané vo vedení katedier a fakúlt. Iné oficiálne formy získavania názorov stakeholderov neboli zaznamenané. Neoficiálne dopytovanie v tomto smere môže byť však súčasťou foriem zisťovania názorov uvádzaných v predchádzajúcom bode (a).

Návrhy na zmeny v študijných programoch predkladá garant študijného programu, resp. vedúci katedry vedeckej rade, ktorá na svojom zasadnutí schvaľuje navrhované zmeny. Externí stakeholderi tak ovplyvňujú proces zmeny pripomienkovaním a najmä schvaľovaním zmien.

c) Získavanie mäkkých a podnikateľských zručností

Externí stakeholdri sa vyjadrujú k mäkkým a podnikateľským zručnostiam prostredníctvom spolupráce katedier s inštitúciami a zamestnávateľmi, u ktorých absolvujú študenti pedagogickú alebo odbornú prax či stáž. V našej výskumnej vzorke neboli zachytené oficiálne a formálne postupy pre zapájanie takto získaných názorov stakeholderov do zmeny študijných programov.

d) Procesy interného merania kvality

K procesom interného merania kvality vzdelávania sa na vysokých školách vyjadrujú členovia vedeckej rady vysokej školy a fakulty. Vedecká rada vysokej školy a fakulty každoročne hodnotí stav pedagogickej činnosti a činnosti v oblasti vedy, techniky alebo umenia vysokej školy/fakulty.

Niektoré z vysokých škôl, resp. fakúlt majú zavedený systém ISO. V takomto prípade sa k procesom interného merania kvality vyjadruje externý hodnotiteľ z agentúry mimo VŠ.

Ako neformálne interné hodnotenie kvality možno označiť aj zastúpenie externých stakeholderov v skúšobných komisiách obhajob záverečných prác a štátnicových skúšok, kde majú zúčastnení stakeholderi možnosť vyjadrovať sa k úrovni predkladaných prác a obsahovému zameraniu skúšok.

OBLASŤ 6 EVIDENCIA NÁZOROV STAKEHOLDEROV

a) Požiadavky trhu práce/zamestnávateľov

Názory stakeholderov ohľadom požiadaviek trhu práce a zamestnávateľov pri koncipovaní študijných programov neboli spravidla systematicky evidované. Jedna zo skúmaných vysokých škôl uvádza ich evidenciu v zápisniciach napr. z rokovaní rozhodovacích orgánov, rokovaní komisií (projektové komisie, komisie pre obhajobu záverečných prác študentov). Nepodarilo sa však identifikovať konkrétne čo a akým stakeholderom bolo presadené. Efekt zapájania/využívania názorov stakeholderov vzhľadom na požiadavky trhu práce sa skôr prejavuje tvorbou:

- nových študijných programov – napr. študijný program Bezpečnosť a ochrana zdravia bol iniciovaný Inšpektorátom práce SR; študijný program Muzeológia bol iniciovaný Štátnou vedeckou knižnicou Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici a Slovenskou národnou knižnicou v Martine);
- nových študijných predmetov – iniciátori študenti vyšších ročníkov; spolupráca s externými inštitúciami (Združenie evanjelických cirkví, Úrad priemyselného vlastníctva, Certifikačná agentúra SGS Slovakia).

Počty študentov, ktorí sú každoročne prijímaní na jednotlivé študijné programy, ovplyvňujú nasledujúce faktory:

- kapacitné možnosti vysokej školy/fakulty,
- výška záujmu o príslušný študijný program,
- zvažovanie uplatnenia absolventov na trhu práce.

Práve posledne uvádzaný faktor sa stáva veľmi významným, nakoľko v rámci celoplošného hodnotenia kvality vysokých škôl sa začína čoraz vo väčšej miere presadzovať aj kritérium hodnotenia uplatnenia absolventov v praxi. Preto vysoké školy pri stanovovaní počtu

akceptovaných uchádzačov o štúdium jednotlivých programov sa začínajú riadiť aj analýzami, rozbormi a vyhodnoteniami regionálnych úradov práce a štatistikami o zamestnanosti absolventov, ktoré poskytuje Ústav informácií a prognóz školstva SR.

b) Odborné stáže

Názory stakeholderov prostredníctvom stáží študentov sa premietajú do úpravy študijných programov, ale nebol zistený žiadny oficiálny, resp. formalizovaný proces evidencie názorov a podnetov pre zmenu študijných programov. Ako podnety na takéto úpravy slúžia informácie z prípadných správ o odborných stážach predkladaných študentmi alebo z písomných hodnotení účastníkov pedagogickej praxe vypracovávaných uvádzajúcimi učiteľmi (predloženie správy nie je všeobecne zavedenou povinnosťou na vysokých školách, obvykle sa rieši predložením potvrdenia o absolvovaní stáže, resp. praxe). Na jednej z fakúlt bol zistený tento proces v rámci učiteľských študijných programov. Učitelia na stredných školách, ktorí pôsobia ako vedúci praxe študentov, vypracovávajú hodnotenie študentov z hľadiska dosiahnutých učiteľských kompetencií, ktorých súčasťou býva i odporúčanie pre prípravu budúcich učiteľov.

c) Špeciálne doškoloracie kurzy

Vysoké školy a fakulty, ktoré realizujú doškoloracie kurzy vychádzajú práve z požiadaviek praxe, kde primárnymi iniciátormi otvorenia kurzu sú samotní externí stakholderi (absolventi študijného programu, zamestnávateľa absolventov). V našej výskumnej vzorke nebol zaevidovaný konkrétny podnet účastníka(ov) kurzu na revíziu študijných programov v danom odbore ako sa uskutočňuje doškolorací kurz.

d) Podnikateľské subjekty a ostatné inštitúcie

Vysoké školy spolupracujú s podnikateľskými subjektmi a inými inštitúciami. Spolupráca sa rozvíja na zmluvnom a nezmluvnom základe. Z obsahového hľadiska zahŕňa:

- vedecko-výskumnú činnosť (výsledky vedecko-výskumnej činnosti), ktorá je uskutočňovaná v spolupráci s podnikmi (spoločný výskum) a pre podniky (zmluvný výskum) a výsledky, ktoré sú implementované na jednej strane do prednášok aj cvičení a na strane druhej do činnosti/prevádzky príslušného podniku:
- spoluprácu pri realizácii experimentov v rámci vedecko-výskumnej činnosti;
- podieľanie sa na verifikácii výsledkov vedecko – výskumnej činnosti (prenos výskumu do praxe);
- spoluprácu na zadávaní tém záverečných prác;
- participáciu na realizácii výberových prednášok, t. j. prezentuje vybrané odborné témy v rámci profilových predmetov;
- účasť v komisiách štátnych záverečných skúšok ako členovia skúšobných komisií;
- vypracovávanie recenzných posudkov záverečných prác;
- konzultačnú činnosť v oblasti spracovávania záverečných prác;
- participáciu na organizovaní študentských aktivít (súťaže, ŠVOČ, workshopy, tvorivé dielne a pod.)
- odborné exkurzie študentov v podnikoch a iných inštitúciách;
- odbornú prax, pedagogickúprax a stáže študentov v podnikoch a iných inštitúciách;
- organizovanie spoločných odborných podujatí a konferencií;

V ZÁVERY/ CONCLUSIONS

Cieľom predkladanej správy bolo analyzovať či implementácia ESG štandardov a vytváranie kvalifikačných rámcov ovplyvnili zmenu nominálneho a reálneho vplyvu stakeholderov na interné procesy zabezpečovania kvality na vysokých školách SR. Správa sa zameriava (sa) na deskripciu zapojenia stakeholderov do procesu interného zabezpečovania kvality vzdelávania a snaží sa identifikovať prípadné bariéry a súčasne aj príklady dobrej praxe ich zapojenia.

Oblasť 1) Vymedzenie pôsobenia stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány VŠ v národných dokumentoch SR a ich zmena počas posledných 5 rokov

- Národná legislatíva výrazne ovplyvňuje pozitívnym smerom zapojenie stakeholderov do procesov zabezpečovania kvality vzdelávania vymedzením pôsobnosti jednotlivých orgánov samosprávy vysokej školy (resp. fakulty).
- Národná legislatíva vo viacerých kľúčových orgánoch samosprávy vysokej školy, resp. fakulty stanovuje buď presné alebo minimálne počty (resp. pomery) ich obsadzovania stakeholdermi.
- Za posledné obdobie 5 rokov nenastali závažnejšie zmeny v národných dokumentoch, ktoré by ovplyvnili formálne postavenie stakeholderov v procese interného zabezpečovania kvality vzdelávania.
- V praktickej rovine zmeny v národnej školskej politike týkajúce sa vysokého školstva, predovšetkým nové stratégie hodnotenia vysokých škôl a rozdeľovania finančných prostriedkov spôsobujú zmeny v praktickom fungovaní zapájania jednotlivých komodít stakeholderov do rôznych činností vysokých škôl.

Oblasť 2) Vymedzenie pôsobenia stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány VŠ v interných dokumentoch a ich zmena počas posledných 5 rokov

- Interné dokumenty vysokých škôl, resp. fakúlt, v ktorých je vymedzené pôsobenie stakeholderov na rozhodovacie a poradné orgány vysokých škôl spravidla kopírujú národnú legislatívu a závažnejšie nerozširujú ich pole pôsobenia.
- Interné dokumenty vysokých škôl, resp. fakúlt obsahujú explicitný popis právomoci (či už rozhodovacích alebo poradných) orgánov samosprávy
- V interných dokumentoch vysokých škôl, resp. fakúlt sú vymedzené presné počty stakeholderov, ktorí sú obsadzovaní za členov kľúčových orgánov samosprávy.
- Interné dokumenty sú verejné a dostupné na web stránkach vysokých škôl, resp. fakúlt.

- Za posledné obdobie 5 rokov nenastali závažnejšie zmeny v interných dokumentoch, ktoré by ovplyvnili postavenie stakeholderov v procese interného zabezpečovania kvality vzdelávania.
- V praktickej rovine zmeny v národnej školskej politike týkajúce sa vysokého školstva, predovšetkým nové stratégie hodnotenia vysokých škôl a rozdeľovania finančných prostriedkov spôsobujú zmeny v praktickom fungovaní zapájania jednotlivých komodít stakeholderov do rôznych činností vysokých škôl.
- Viaceré identifikované procesy zapojenia stakeholderov do procesu zabezpečovania kvality vzdelávania nad rámec povinnosti určenej národnou legislatívou nie sú systematicky premietané do interných dokumentov vysokých škôl, resp. fakúlt.
- Napriek absencii interných dokumentov presne špecifikujúcich jednotlivé oblasti a formy spolupráce s rôznymi komoditami stakeholderov, bežnou praxou vysokých škôl je využívanie spolupráce s externými stakeholdermi na zabezpečenie výučby niektorých disciplín, ich zapojenie do činnosti skúšobných komisií, na realizáciu odbornej a pedagogickej praxe, pri spracovaní a hodnotení záverečných prác, na riešenie rôznych vedecko-výskumných problémov a realizáciu výskumných experimentov atď, čo výraznou mierou prispieva k udržiavaniu náležitej kvality činnosti vysokých škôl.

Odporúčanie: etablovanie oficiálnych interných dokumentov, ktoré definujú pravidlá a procesy (prípadne pôsobnosti a zodpovednosti) zapájania názorov širšieho spektra stakeholderov do rozhodovania fakúlt/vysokých škôl.

Oblasť 3) Nominálne a reálne zastúpenie stakeholderov v rozhodovacích orgánoch VŠ

- Stakeholderi majú zastúpenie vo všetkých kľúčových orgánoch samosprávy vysokej školy.
- Vzhľadom na schvaľovaciu pôsobnosť orgánov samosprávy vysokej školy sa ukazuje byť vplyv stakeholderov na rozhodovacie procesy reálny.
- Najsilnejšie zastúpenie majú stakeholderi v správnych radách vysokých škôl, vedeckých radách a senátoch vysokých škôl.
- Neboli identifikované vážnejšie zmeny zastúpenia stakeholderov v rozhodovacích orgánoch vysokých škôl za posledných 5 rokov. Zmenu môže priniesť pripravovaná novelizácia vysokoškolského zákona, ale v tomto smere sa zmeny nepredpokladajú.

Oblasť 4) Zastúpenie stakeholderov v organizačných jednotkách VŠ

- V prípade, že sa vysoká škola člení na fakulty, tak model zastúpenia a pôsobnosti stakeholderov v orgánoch samosprávy fakúlt imituje model celej vysokej školy.

Oblasť 5) Pôsobenie stakeholderov na nasledujúce oblasti:

a) profil absolventa, výsledky vzdelávania

- Profil absolventa a výsledky vzdelávania v rámci študijného odboru sú centrálné nastavené a záväzne pre vysoké školy („opis“ študijného odboru), pričom ich možno charakterizovať ako statické vzhľadom na počet ako i frekvenciu zmien, ktoré sa v nich za posledné roky udiali.

Odporúčanie: etablovanie procesov pravidelnej revízie a zmeny „opisov“ študijných odborov so zapojením stakeholderov

- Na úrovni fakúlt/vysokých škôl ovplyvňujú stakeholderi profil absolventa a výsledky vzdelávania pri schvaľovaní nového študijného programu, v ktorom má fakulta/vysoká škola záujem získať akreditačné práva – zastúpení sú študenti (študentská časť akademického senátu) a odborníci z odboru, v ktorej fakulta realizuje svoje činnosti (členovia vedeckej rady).

Odporúčanie: rozšíriť zapojenie stakeholderov z prostredia mimo akademickej obce pri vytváraní koncepcie študijných programov

- Sstakeholderi pôsobia na profil absolventa a výsledky vzdelávania i ďalšími formami, ale ich pôsobenie nie je systematické na všetkých vysokých školách a spravidla neexistujú formálne pravidlá a oficiálne procesy, ktoré by upravovali ich pôsobenie.

Odporúčanie – smerom na MŠVVaŠ SR: etablovať proces pravidelnej revízie a zmien „profilov“ garantov v oficiálnych opisoch študijných programov založený na výraznej participácii zástupcov potenciálnych zamestnávateľov a ďalších odborníkov z praxe na tomto procese.

b) požiadavky na skúšky a revíziu obsahov študijných programov

- Iniciačnú úlohu zohrávajú každoročné hodnotenia študentov, v ktorých hodnotia jednotlivé predmety, študijné programy i pedagógov.
- Neboli zaznamenané iné systematické procesy, ktoré by mali iniciačnú rolu v priebežnej revízii študijných programov.
- Ako príklad dobrej praxe prispievajúcej ku kontinuálnym inováciám študijných programov boli zaznamenané rôzne neformálne, resp. len čiastočne formálne formy získavania názorov k profilu absolventov a výsledkom vzdelávania (vyjadrovanie sa

stakeholderov v rámci Klubov absolventov, v rámci konferencií, rôznych odborných podujatí, štátnych skúšok, ústne a dotazníkové dopytovania v rámci štátnych skúšok s práve končiacimi absolventmi).

Odporúčanie – využívať práve tieto neformálne spôsoby zisťovania názorov stakeholderov a získavania podnetov na skvalitňovanie činnosti jednotlivých pracovísk vysokej školy.

- Stakeholderi (členovia vedeckej rady) sú zapojení primárne až vo fáze schvaľovania zmien v študijných programoch.

Odporúčanie: rozšírenie iniciačnej pozície stakeholderov pri revíziách a zmenách obsahu študijných programov a predmetov (napr. „kluby absolventov“, ktorí pracujú v danom odbore a zároveň majú skúsenosti s obsahom a zameraním vzdelávania v danom odbore realizované na príslušnej fakulte/vysokej škole)

c) získavanie mäkkých a podnikateľských zručností

- Bol zistený vplyv stakeholderov v rámci odborných praxí a stáží študentov.

d) procesy interného merania kvality

- Bol zistený vplyv členov vedeckej rady na vytváranie inštitucionálnej politiky v oblasti interného merania kvality.

Oblasť 6) Pôsobenie stakeholderov v študijných programoch vzhľadom na:

a) požiadavky trhu práce/zamestnávateľov

- Vplyv stakeholderov je väčšinou nesystematický, ale prejavuje sa v niektorých činnostiach fakúlt/vysokých škôl ako je tvorba nových študijných programov a predmetov.

b) odborné stáže

- Vplyv stakeholderov je väčšinou nesystematický, ale prejavuje sa v niektorých činnostiach fakúlt/vysokých škôl ako je inovácia študijných programov a predmetov.

c) špeciálne profesionálne doškolovacie kurzy

- Nebol evidovaný systematický vplyv účastníkov doškolovacích kurzov na inováciu študijných programov.

- Stakeholderi majú často iniciačnú pozíciu vzhľadom na potrebu vzdelávania v doškolovacom kurze.

d) kontakt s podnikateľskými subjektmi a ostatnými inštitúciami

- Vysoké školy/fakulty disponujú dostatočným množstvom kontaktov s podnikateľskými subjektmi a ostatnými inštitúciami.

Odporúčanie: rozšírenie foriem spolupráce so stakeholdermi vzhľadom na významný impakt stakeholderov (zamestnávateľov, absolventov pracujúcich v odbore, účastníkov doškolovacích kurzov, podnikateľov a ostatných inštitúcií, atď.) na vznik a revíziu študijných programov.

Limity zistení

Zistenia sú limitované charakterom vysokých škôl, ktoré boli zapojené do výskumu. Všetky vysoké školy zapojené do výskumnej vzorky sú verejnými vysokými školami. V SR aktuálne pôsobia 3 štátne vysoké školy, v rámci ktorých existujú špecifická zapojenia stakeholderov do procesov zabezpečovania kvality vzdelávania. V rámci štátnych vysokých škôl sú národnou legislatívou špecifikované ďalšie pôsobnosti ministerstiev SR rezortov, ktorých sa vzdelávacia činnosť štátnej vysokej školy dotýka (Ministerstvo obrany SR – vojenské vysoké školy; Ministerstvo vnútra SR – policajné vysoké školy; Ministerstvo zdravotníctva SR – zdravotnícke vysoké školy).